

Faust

148. hooaeg

JOHANN WOLFGANG GOETHE

FAUST

KAHES OSAS

TÕLGE AUGUST SANG

DRAMATURG JA LAVASTAJA

HENDRIK TOOMPERE (EESTI DRAAMATEATER)

KUNSTNIK PILLE JÄNES

ORIGINAALMUUSIKA JA HELIKUJUNDUSE AUTOR

ARDO RAN VARRES

VALGUSKUNSTNIK TÕNU EIMRA

ESIETENDUS 3. VEEBRUARIL 2018 SUURES MAJAS

OSADES

FAUST ANDRES MÄHAR

MEFISTOFELES REIMO SAGOR

MARGARETHE MARIAN HEINAT

MARTHA LINDA KOLDE

WAGNER JA NÕID MARGUS JAANOVITS

FROSCH JA VALENTIN PRIIT STRANDBERG

BRANDER JA EMAPÄRDIK JAANUS TEPOMEES

SIEBEL HANNES KALJUJÄRV

ALTMAYER JÜRI LUMISTE

ISAPÄRDIK VEIKO PORKANEN

ETENDUST JUHIB MEELIS HANSING

ANDRES MÄHAR

HENDRIK TOOMPERE

FAUST JA TEMA LOTOVÕIT

Püsitu maailm. Pidevalt veiklevad pildid, uued teemad, uued maailmad, hetke kordumatus, puuvari on koduks, juhuslik suhe kui perekond... kujutluspiltide virvarr. Kõik see ongi leping kuradiga, kes pakub meile iga järgneva hetkega unustuse. Kirglik, kuid külm ja jäätund. See tundub esimesel hetkel erutav. Selles on mastaapi. See on nagu lotovõit vaesuses virelejale. See on see, kui inimesele, kes on kaotand usu keskendumisesse ja pühendumisesse, näidatakse irvakil ukse vahelt maailma, milleni ta oma valikute tõttu iialgi ei jõuaks. Maailma, mis annab end kätte kohe, ja kõik. Maailma, mis pole sulle ette nähtud ega välja teenitud. Välja teenitud selles mõttes, et puudub igasugune kontroll selle maailma üle. Ja see liigub edasi ja inimesel on vajadus seda pöörast vaid suurendada, et kõik pöörleks ja liiguks ja vilguks ta ümber, sest siis tekib tunne, et ta ongi selle maailma osa ja omanik. Kui see peatub, on kõik korraga kohal, ja nii see võiks jääda. Fausti surm näib füüsilisena, kuid tegelikult on see vaimse ärkamise hetk. Võtabki jalust nõrgaks.

Hendrik Toompere

NATUKE FAUSTOLOOGIAT

5. sajandil hakkavad mitmel pool Euroopas levima legendid noormehest, kes loobub armastuse nimel oma hingest.

6. sajandil tekib legend Adana linnas elanud Theophiliusest, kristlasest, kes vaimulikuameti säilitamiseks kohalikus kirikus müüb oma hinge kuradile.

1261 valmib esimene teadaolev kirjanduslik töötlus sellest motiivist, prantslase Rutebeufi näidend „Miraakel Theophile’ist”.

1480?–1540 elab Saksamaal Johann Georg Faust, keda peetakse üldiselt ajaloolise Fausti kuju prototüübiks. Tegu oli usuteaduste magistriga, kes tegeles maagia, alkeemia, astroloogia ja ennustamisega. Tema üleloomulikke võimeid põhjendati asjaoluga, et ta on oma hinge müünud kuradile.

1587 ilmub Saksamaal anonüümse autori teosena rahvaraamat „Lugu doktor Johann Faustist, kuulsast võlurist ning mustkunstnikust”, kus peategelast külastab kurat oma saatjaskonnaga.

1604 ilmub Inglismaal näitekirjanik Christopher Marlowe’i „Traagiline lugu doktor Faustuse elust ja surmast”, mis on esimene Fausti müüdi tõlgendus draamavormis. Rändteatrite kaudu liigub see ainestik Marlowe’i töötluses edasi Saksamaale.

1749 sünnib Johann Wolfgang Goethe.

1733–1775 Goethel valmib „Alg-Faust”, kuid autor otsustas seda mitte avaldada, käsikiri avastati alles pool sajandit peale tema surma.

1759 ilmub üks stseen Gotthold Ephraim Lessingi kavandatavast Fausti-teemalisest draamast, mis jääb lõpuni kirjutamata.

1772 hukatakse Frankfurdis naine, kes on tapnud oma lapse – kohtuprotsess vapustab noort Goethet hingepõhjani ning on üheks mõjuriks „Fausti” loomisel.

1790 ilmub „Faust. Fragment”, mis on Goethe „Fausti” esimene publikatsioon ja sisaldab endas Margarete loo ning stseeni nõiaköögis.

1794 sõlmub Goethe sõprus ning koostöö Friedrich Schilleriga, viimane õhutab Goethet jätkama tööd „Fausti” kallal.

1808 ilmub „Faust” I.

1819 valitud stseene „Faust” I-st kantakse ette privaatetendusel Berliinis Monbijou lossis koos Anton Radziwilli muusikaga.

1825 pöördub Goethe pärast pikemat vaheaega „Faust” II kirjutamise juurde.

1829 „Faust” I esmalavastus Braunschweigi õueteatris, lavastaja Ernst August Klingemann.

1831 valmib „Faust” II käsikiri.

1832 kevadel Goethe sureb, „Faust” II ilmub samal aastal, kuid juba pärast autori surma.

1876 näeb Weimaris rambivalgust „Fausti” mõlema osa terviklavastus (mängituna kahel õhtul) Weimaris, lav Otto Devrient.

Goethe „Faust” sisaldab kahe osa peale kokku 34 pilti, selle teose täismahus etendamine vältaks üle kahekümne tunni.

„FAUST”, VANEMUINE, 1992, LAV LINNAR PRIIMÄGI
MEFISTOFELES – RAIN SIMMUL, FAUST – ANDRES DVINJANINOV

„Fausti” mõlema osa täisteksti lavatõlgendustest on seni suurimat tähelepanu äratanud Peter Steini suurejooneline lavastus Hannoveri EXPO raames 2000. aastal.

Goethe pühendas „Fausti” loomisele enam kui kuuskümmend aastat.

J. W. Goethe „Faust” eesti teatris

1968, „Faust” I, Draamateater, lav Ilmar Tammur

1969, „Faust” II, Draamateater, lav Ilmar Tammur

1992, „Faust”, Vanemuine, lav Linnar Priimägi

1995, „Faustike”, Nukuteater, lav Eero Spriit

1995, „Faust”, Rakvere Teater, lav Toomas Suuman

2003, „Faust”, Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti õppetooli IV lennu diplomilavastus, lav Oleg Titov ja Kalju Komissarov

2012, „Faust”, ekspressionistlik rännak Murnau, Goethe ja Marlowe´i ainetel, VAT teater, autor ja lav Aare Toikka

Charles Gounoud´ ooper „Faust” eesti teatris

1921, Estonia, lav Karl Jungholz, Nikolai Sternberg-Gorski

1931, Estonia, lav Hanno Kompus

1938, Vanemuine, lav Alfred Mering

1949, Estonia, lav Georg Tugolessov

1953, Vanemuine, lav Udo Väljaots

1965, Vanemuine, lav Udo Väljaots

1996, Vanemuine, lav Ülo Vilimaa

2012, Estonia, lav Dmitri Bertman

Arrigo Boito ooper „Mefistofeles” eesti teatris

1988, Estonia, lav Arne Mikk

Muud Fausti müüdi töötlused eesti teatris

1987, Vanemuine, „Faust, oled sa Mefistofeles?” (II osa balletiõhtust „Su öid ma tean”), koreograaf Reet Kudu

2006, „Faust”, Von Krahli Teater, tekst ja lav Taavi Eelmaa

2007, Rannik/Toots/Merila/Kaljula, „Il Dottore Faust”, rühmatöö, Miksteater

2007, „tsuaF”, Teater No99, EMA Lavakunstkooli XXIII lend, lav Saša Pepeljajev

Goethe „Fausti” eestikeelsete tõlgete esmatrükid

1920, Tartu, I osa, Anton Jürgenstein

1946, Tallinn, I osa, August Sang

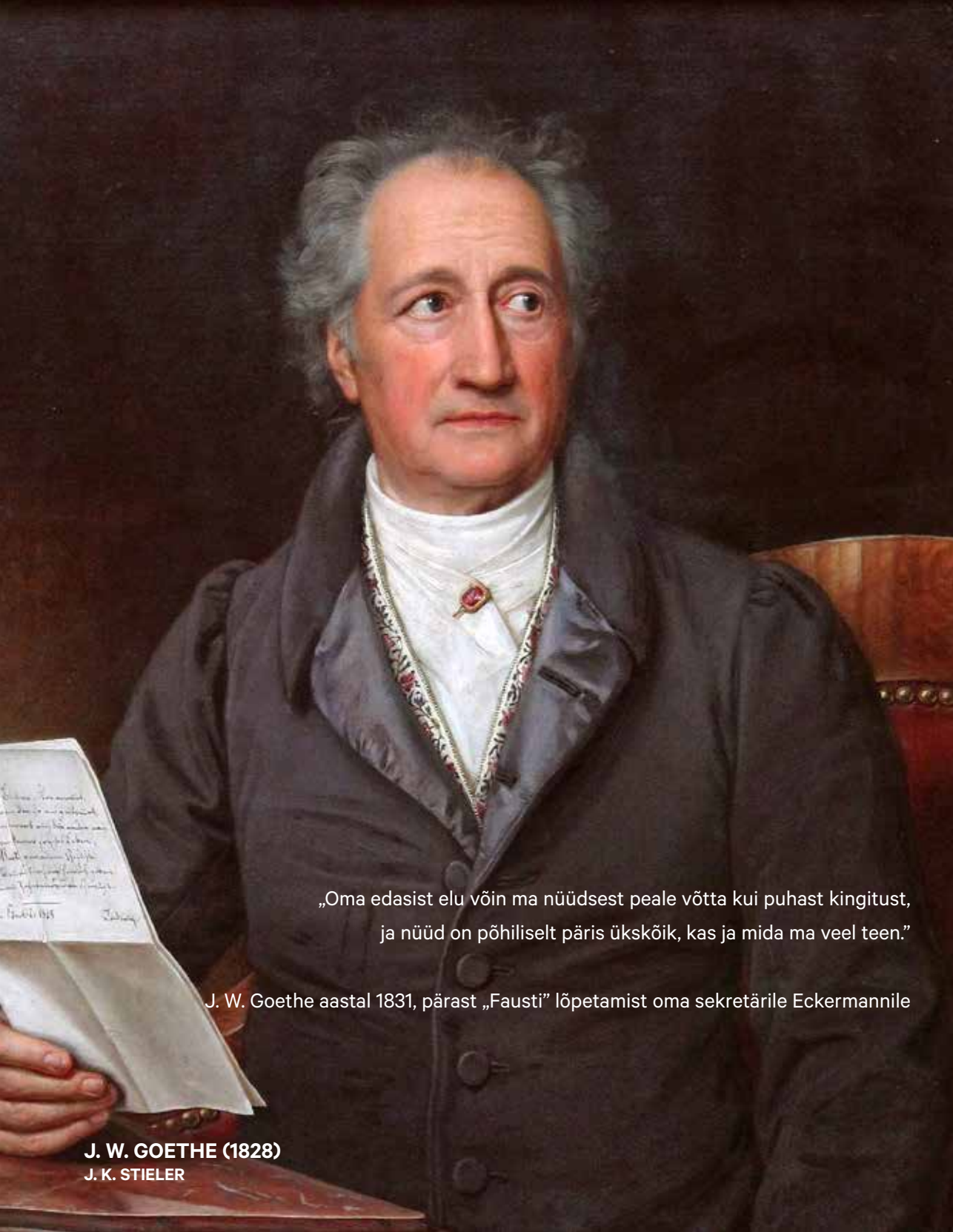
1955, Lund, I osa, Ants Oras

1962, Lund, II osa, Ants Oras

1967, Tallinn, II osa, August Sang

REIMO SAGOR JA ANDRES MÄHAR

„Oma edasist elu võin ma nüüdsest peale võtta kui puhast kingitust,
ja nüüd on põhiliselt päris ükskõik, kas ja mida ma veel teen.”

J. W. Goethe aastal 1831, pärast „Fausti” lõpetamist oma sekretärile Eckermannile

J. W. GOETHE (1828)
J. K. STIELER

FAUSTI TEEMA TÖÖTLUSED MAAILMAKULTUURIS

Klassikaline muusika: Ludwig van Beethoven, Robert Schumann, Richard Wagner, Felix Mendelssohn-Bartholdy, Franz Liszt, Modest Mussorgski, Gustav Mahler, Alfred Schnittke, Hector Berlioz, Charles Gounoud, Arrigo Boito

Kaasaegne muusika: Randy Newman, The Trans-Siberian Orchestra, Enigma, Radiohead, Frank Zappa, Tom Waitz, Sabbath, Dark Moor, The Fall, Marilyn Manson

Dramaturgia: Christopher Marlowe, Gotthold Epharim Lessing, Nikolaus Lenau, Aleksandr Puškin, George Sand, Heinrich Heine, Fernando Pessoa, Vaclav Havel, Richard Schechner, David Mamet

Luule: George Gordon Byron, Charles Baudelaire, Jossif Brodski

Proosa: Thomas Mann, Nathaniel Hawthorne, Ivan Turgenev, Robert Louis Stevenson, Oscar Wilde, Mihhail Bulgakov, Klaus Man, Philip K. Dick, Stephen King, Terry Pratchett, Haruki Murakami, John Banville

Filmikunst: F. W. Murnau, Rene Clair, Jan Švankmajer, Hans Heinz Ewers, George Abbot, Aleksander Sokurov

Teatrikunst: Max Reinhardt, Giorgio Strehler, Peter Stein, Juri Ljubimov, Eimuntas Nekrošius, Michael Thalheimer, Robert Wilson

...Faust kehastab uusaegset inimtüüpi. Uusaeg lõi oma uue mütoloogia ning oma mütoloogilised kujud. Lisaks Faustile on nendeks veel näiteks Hamlet, don Quijote, don Juan ja – kõige hilisema tekkega ning eraldiseisev – Robinson. Noid põhikujusid on paarikaupa võrreldud ja seostatud: Fausti ja Hamletit, Hamletit ja don Quijotet, don Quijotet ja don Juani, don Juani ja Fausti. Nad moodustavad kokku üheainsa mütoloogilise „ringkuju”, kellesse on koondatud uusaegse, s. t. renessansijärgse inimese olemus.

Linnar Priimägi, 1992

Romantikute filosoofia on Fausti kujus suurelt osalt juba ennakult leidnud luulelise formulatsiooni. Eriti Fichte mõttestik oma dramaatilise kujutlusega minast, mis määratu energiaga loob kogu tajutava ja mõistetava maailma, sisaldab palju Fausti raugematust dünaamikast, tema tundest, et ainult igaveses heitluses ja tegevuses – tegevuses, mis ise on tähtsam kui kõik võimalikud saavutused – seisab elu. Anglosaksi mail nii menukaks saand sakslane Lion Feuchtwanger kirjeldab kuskil saksa vaimu olemust mingi küllastumatu ihana metafüüsilise mõtluse järgi, ükskõik kas see mõtlus annab tulemusi või mitte. See on lakoonilises formulatsioonis vaatekoht, mis sarnaneb väga sellele, mida esindab Faust, kes algusest peale peab end hävingu vääriliseks, kui peaks rahulduma ükskõik kui kaunist ja rikkast hetkest. Filosoofiliselt võetuna võib see seisukoht olla absurd, kuid Goethe enda projektsioonina kirjandusse on Faust mõjuv ja haarav. Noorest Goethest jutustatakse, ta olevat endas kannud „otse Kaini needust” – püsimatuse needust, tungi purustada meelsaimadki sidemed, et otsida uusi elamusi, sõprusi ja armastusi. Ta ei suutnud ega tahtnud endale päale panna mingit sundust, kuid ei saavutand seetõttu ka tasakaalu, hävitas teisi ja kannatas ise, laiendades oma kogemuste tagavara, ilma et oleks siiski ühelgi puhul alustet teed sammund täiesti lõpuni. Samasugune on Faust – kihklev, otsiv, haarav, edasipõgenev.

Ants Oras, 1932

Goethe on ju tegelikult noorte inimeste, ka nii-öelda põhimõtteliselt noorte, kodanlikust vaatepunktist ehk isegi ebaküpsete lugejate autor. Goethe valdkond on vaimne videvas-olek, ta on otsija loomingulise hämaruse riigis. Ta ei lähe vist iial jahtima sulaselgeid aktuaalsusi, päevavalguses realiseeruvat tegelikkust, teda tõmbab pigem tume potents ja see, mis sellest tulla võib. Ning see lähendab teda teismeliste, olgu või igiteismeliste, hämaruses pead loovate olendite elutundele. /---/ Inimlikud videvikutunnid, iseenda kallal vaevleva vaimu öine pörandaalune töö ei too Goethe juures kaasa seda põhimõttelist kibestumust, mida tunneme nii hästi näiteks Dostojevski või mõne teise hämarusautori juures; see ei alanda inimväärikust, ei ruineeri vaimu, pigem vastupidi – vaimse hämaruse tunnid on tähtsate, kui ka hirmsate selgumiste, kõrgemate, kui ka ohtlike äratundmiste suured silmapilgud.

Jaan Undusk, 1999

Nii nagu Roomat asustasid roomlastele lisaks raidkujud, nii eksisteerib peale meie reaalse maailma veel pettekujutluste maailm, palju võimsam pealegi, ja enamik elab selles.

J. W. Goethe

Teatrijuht Toomas Peterson

Draamajuht Tiit Palu

Muusikajuht Paul Mägi

Balletijuht Mare Tommingas

Lavastusala juht Rait Randoja

Pealavameister Rello Lääts

Lavatehniline ala Keijo Sepp, Ken-Konrad Kerm, Mart Visnapuu

Sergei Ivanov, Aigar Kikkas, Sergei Kornev, Reigo Harkmann, Ellon Tiivas

Dekoratsiooniala Marika Raudam, Mait Sarap, Innari Toome, Ain Austa

Andres Lindok, Katrin Nigumann, Leenamari Pirn, Terje Kiho, Sirje Kolpakov, Armin Luik

Aleksander Karzubov, Indrek Ots, Mart Raja, Arvo Vassil, Tarvo Vassil, Eino Reinapu

Rekvisiidiala Liina Martoja, Kaie Uustal, Mirka Porassalmi

Kärt Paasik, Kadri Kaur, Annaleena Adamson

Jumestusala Anne-Ly Soo, Rutt Laikask, Mare Kuul

Kostüümiala Ivika Jõesaar, Irina Medvedeva, Ruth Rehme-Rähni

Küllli Kukk, Edith Ütt, Ljubov Guzun, Ivi Vels, Heli Kruuse, Luule Luht

Tia Nuka, Kaire Arujõe, Valentina Kalvik, Inkeri Orasmaa, Daisy Tiikoja

Elli Nöps, Kertu Lepasaar, Marit Reinmets, Olga Vilgats, Natalja Malinen

Juta Reben, Toomas Vihermäe, Malle Värno, Henn Laidvee

Riietusala Raina Varep, Anu Kõiv

Valgustusala Andres Sarv, Tõnis Järs, Tõnu Eimra

Kaspar Aus, Villu Adamson, Andrus Treier, Madis Fuchs, Tauri Kõtsi

Heli- ja videoala Andres Tirmaste, Vaiko Vreimann

Kalev Kääpa, Juho Porila, Andreas Kangur

Kavalehe koostaja Sven Karja

Kujundaja Katrin Kelpman

Fotograaf Heikki Leis

Kinema
avab ukse
teatrielamusele!

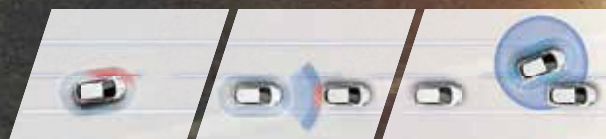

NISSAN INTELLIGENT MOBILITY

TÄIESTI UUS NISSAN MICRA.
SINU TÄIUSLIK PAARILINE.

TULE JA TUTVU SEGMENTI
JUHTIVAIMATE TEHNOLOOGIATEGA!

Intelligentne sõidurajalt
kõrvalekaldumise
hoiatussüsteem

Intelligentne
avariipidurdus

Intelligentne
täisvaatemonitor

autospirit

Autospirit Tartu OÜ

Turu 47, Tartu
tel 734 1422
www.autospirit.ee

YOU+NISSAN
MEIE LUBADUS. SINU ELAMUS.

- TASUTA ASENDUSAUTO
- TEENINDUSE HINNAGARANTII
- NISSAN ASSISTANCE PIKENEV AUTOABI
- AUTO KORRASOLEKU KONTROLL

Pildid on illustreeriva tähendusega. Nissan Micra kombineeritud kütusekulu 3,2 – 4,6 l/100 km ja CO₂ emissioon 85 – 104 g/km. You+Nissan kliendipakkumine: kui te ostate Nissan Micra, saate tasuta kaasa Nissan'i 5* pikendatud garantii 1 aasta / 100 000 km ulatuses (olenevalt, kumb esimesena täitub). Kliendipakkumine kehtib praegustele Nissan'i omanikele (eraisikud), kes on liitunud You+Nissan programmiga. Küsige pakkumiste kohta lisainfot Nissan'i edasimüüjalt.

ALTIA
EESTI
Eristeks hetkeks

LARSEN
COGNAC

TÕELISE
SEIKLEJA VALIK

PRODUIT DE
FRANCE
www.cognac-larsen.fr

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

Tere tulemast Vanemuise teatrisse!

Uued hooajal 2017/2018

Faust Sweeney Todd

Guugelmugelpunktkomm

Beatrice Teineteiseta

Mees, kes teadis ussisõnu

Naksitrallid Kalevipoeg

Viini veri Kinolina kangelane

Härra Biedermann ja tulesüütajad

Hüljatud Medeia

Rännakud. Maarjamaa laulud

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.
Fondi on võimalik teha annetusi:
SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X /
SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X
Märksõna: VANEMUISE FOND

Vanemuise fond tänab:

Olga Aasavit, Andrus Ansipit, Mart Avarmaad,
Alar Kroodot, Kalev Kaset, Mati Kermast, Eero Timmermanni,
Tartu linna, Vanemuise advendikontserdil annetajaid.

Aasta toetaja

kinema

Aasta toetaja

LARSEN
COGNAC

Ametlik autopartner

NISSAN | **autospirit**

Ametlik hotellipartner Tartus

DORPAT
HOTELL

Ametlik hotellipartner Tartus

LONDON
HOTELL

Ametlik hotellipartner Tallinnas

park inn
Central Tallinn

Tartu
heade mõtete linn

GIGA

KUKU

Postimees

KULTUURIMINISTEERIUM

KULTUURIMINISTEERIUM

AITAN LAPSI

AS GIGA on Vanemuise Sümfooniaorkestri Kassitoome tasuta suvekontserdi peasponsor.

vanemuine.ee